

Kétezer év után megint megnyilt az ókori gőz- fürdő a Flórián-téren

Az egykori római városnak, amelyen ma Óbuda városrésze terül el, egy különösen érdekes darabja válik láthatóvá máától fogva a nagyközönség számára: annak a katonai fürdőnek egy része, mely a polároktól lakott Aquincum várossal határos, katonai tábornok volt az üdülőhelye. Nagyszásu thermát építettek ott a Krisztus utáni második század első felében, Trajanus császár uralkodásának vége felé. A fürdőt az Aquincumban táborzó helyőrség állandó csapatostete, a második segédlégió építette, egy felirat tanúsága szerint. A fürdőt azután többször átépítették, ki is bővítették. Mikor a nyugatrómai birodalom bomlása megkezdődött, a messze keletre előretolt őrségeket fokként visszavonták, táborhelyeik és megerősített városaik elnéptelenedtek, építményeik rombadőltek. Míg nem a népvándorlás folyamán új lakók telepedtek meg környékén, kik a romok anyagát a maguk hajlékainak felépítéséhez használták fel építőanyagként. Így tűnt el a föld színéről a hajdan létező zajos Aquincum és így a vele szomszédos katonai fürdőtelep is. Az évszázadok homokot, sárgát hordtak rájuk vastag rétegben, s további századévek múltával az új földrétegre épültek rá a következő új város utcái és házai.

Ez a története a mai Óbudának. Utcái és házai alatt — egyelőre még csak megsejtett mértékben — az egykori római város építményei és utcái terülnek el, ugyanugy mint a mai Rómának és Athénnek házai alatt az egykori római és görög főváros maradványai. A mai Flórián-téren áthaladó szekerek és gépkocsik a hajdani fürdőtelep fölött dübörögnek. Csodálatos véletlenek sorozatánál fogva aránylag épen maradt a fürdő, legalább is annyira épen, hogy szerkezete és technikai berendezése világosan megismerhető ma is. Még Mária Terézia korában fedezte fel a fürdőt Schönwisner István s a királynő rendeletére tárták fel és fedték be. A legutóbbi időkig egy óbudai háznak a pincéjén át volt megközelíthető.

Ezután kényelmesen hozzáférhet bárki. A főváros teherálló tetővel boltoztatta be a fürdőt és kényelmes bejáratot építtetett hozzá. Az autbuszok vaskonstruktóju üvegkalkáikhoz hasonló kis építményből visz le vaslépcső a fürdő feltárt részének első helyiségébe. Az egykori tepidarium lehetett ez. Benne a fürdeni kívánók még nem a vízzel jutottak érintkezésbe, hanem a felmelegített levegővel. A mai meleg légfürdők felelt meg ez a helyiség. A meleget alulról kapta, az ugynevezett hypocaustumból. A fürdőknek ez a hypocaustum a legérdekesebb része. Megmutatja a római fürdők fűtő és melegítő berendezésének módját. Egymás mellett és möött felállított alacsony kőoszlopok tartják egyéssz a tepidarium padozatát, másrészt pedig megosztják a teret. Közöttük keringett a forró levegő és hevítette alulról a tepidarium levegőjét. Egyszerűségében is bámulatosan elmés berendezéssel — üreges téglakon, a falakba nyitott csatornákon és réseken át — cirkuláltatták a rómaiak a forró levegőt, gondoskodtak az elhasznált levegő elvezetéséről és újabb levegő-áramok bebocsátásáról. De pusztán látványnak is érdekes a fürdőnek ez a fűtőpincéje: a sűrű egymás mellett álló oszlopok mintha cseppkőbarlangnak volnának képződményei.

Az egykori római therma koránt sincsen még eredeti kiterjedésében feltárva. Még fontos részei óbudai házikók alatt várják feltámasztásukat, s egyelőre inkább csak sejtés útján állapíthatók meg a fürdőtelep méretei. A fővárosnak, mely az utóbbi időben olyan áldozó készséggel gondoskodik a régi Pestbuda emlékeinek megőrzéséről, hihetőleg gondja lesz rá, hogy az újabb építkezések során el ne pusztuljon az, ami az egykori római városból még megmenthető.

Budapestnek ezt az új látványját — valószínűleg kis földalatti muzeumot — ma adta át Némethy Károly közművelődési tanácsnok, s a főváros nevében Liber Endre alpolgármester vette át. Sokan gyűltek össze az ünnepélyes megnyitásra, művészettörténészek, archaeologusok, építészek, művészek és hivatalos férfiak. Möller István műegyetemi tanár, aki az új muzeumot megépítette, elmagyarázta, hogyan oldotta meg az utcabeboltozás, a világítás, szellőztetés és a hozzáférés sokrétű feladatát. Munkája önmagát dicséri. Utána Nagy Lajos dr., a fiatal archaeologus, ki Kuzsinszky Bálint után legnagyobb specialistája Aquincumnak, mutatta be az egykori katonai fürdőt és magyarázta el részeinek rendeltetését. Az ő vezetésével tekintették meg azután a jelenvoltak a Raktár-utcában kiásott ókeresztény templom lóherealakú szentélyét (cella trichora) is. Ezt az ásást maga Nagy Lajos dr. vezette s történetét és eredményeit is ő dolgozta fel példás tudományosságú könyvében.